

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

*Πρόγραμμα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων
Πράξη: «Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις δεξιότητες
μέσω εργαστηρίων» (MIS 5092064)*

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ 2014-2020» που συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο)

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΦΡΟΝΤΙΖΩ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

3. Παγκόσμια και τοπική πολιτιστική κληρονομιά:
Ζωοφιλία, δικαιώματα ζώων και αειφορία

Με τα ζώα έτσι κι αλλιώς

Βασιλική Ιωακειμίδου

Φιλοσοφία –Σκοπιμότητα προγράμματος

Το πρόγραμμα για τα ζώα απευθύνεται σε μαθητές/τριες των μικρών τάξεων του δημοτικού σχολείου. Τα ζώα είναι ένα θέμα που κινεί το ενδιαφέρον των παιδιών και μπορεί να αξιοποιηθεί προκειμένου να τα εμπλέξει και να τα μυήσει στη λογική των εργαστηρίων δεξιοτήτων. Με βάση τις εμπειρίες τους και πληροφορίες που αναζητούν, τις επεξεργάζονται και τις αξιοποιούν οι μαθητές/τριες ευαισθητοποιούνται και ενεργοποιούνται προκειμένου να προστατέψουν κάθε κρίκο της αλυσίδας του οικοσυστήματος γύρω τους.

Σκοπός του προγράμματος είναι η βελτίωση γνώσεων, στάσεων και αξιών, κυρίως όμως δεξιοτήτων των μαθητών/τριών σε σχέση με τα ζώα. Πιο συγκεκριμένα το πρόγραμμα αφορά τον δεύτερο θεματικό κύκλο των εργαστηρίων δεξιοτήτων με τίτλο «Φροντίζω το περιβάλλον» και την υποθεματική «Παγκόσμια και τοπική Πολιτιστική κληρονομιά: Ζωοφιλία, Δικαιώματα των ζώων και Αειφορία» με συνδυαστική εστίαση κυρίως στις δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα (4cs):

A1. Δεξιότητες μάθησης 21^{ου} αιώνα (4cs) (Κριτική σκέψη, Επικοινωνία, Συνεργασία, Δημιουργικότητα)

A2. Ψηφιακή μάθηση 21^{ου} αιώνα (4cs σε ψηφιακό περιβάλλον) (Ψηφιακή επικοινωνία, Ψηφιακή συνεργασία, Ψηφιακή δημιουργικότητα, Ψηφιακή κριτική σκέψη, Συνδυαστικές δεξιότητες ψηφιακής τεχνολογίας, επικοινωνίας και συνεργασίας)

A3. Παραγωγική μάθηση μέσω των τεχνών και της δημιουργικότητας

Ζητούμενο είναι οι μαθητές από μικρή ηλικία να προβληματίζονται για όσα συμβαίνουν γύρω τους, να σκέφτονται κριτικά, να συνεργάζονται και να αλληλεπιδρούν, να ενεργοποιούν τη φαντασία τους και να δημιουργούν, αναλαμβάνοντας πρωτοβουλίες, σχεδιάζοντας και υλοποιώντας δράσεις.

Πληροφορίες υλοποίησης: προαπαιτούμενες γνώσεις, προετοιμασία υλικού

Για την υλοποίηση των εργαστηρίων για τα ζώα ο/η εκπαιδευτικός θα χρειαστεί άφθονες εικόνες από ζώα. Επίσης χρειάζεται να κατέχει βασικές

δεξιότητες στην τεχνολογία και κάποια εξοικείωση με ψηφιακές εφαρμογές / παιχνίδια, που προτείνονται προκειμένου να προετοιμάσει τις δραστηριότητες. Θα βοηθούσε η αξιοποίηση του εργαστηρίου Η/Υ του σχολείου, αλλά εναλλακτικά μπορεί να υλοποιηθούν τέτοιου τύπου δραστηριότητες και μέσα στην τάξη ακόμα και με έναν υπολογιστή συνδεδεμένο σε απλό προτζέκτορα.

Από την πλευρά των μαθητών δεν απαιτούνται κάποιες ιδιαίτερες γνώσεις ή δεξιότητες πέρα από τις προβλεπόμενες για την ηλικία τους.

Περιγραφή επτά Εργαστηρίων: Στοχοθεσία των εργαστηρίων, προτεινόμενες δράσεις και υλικό αφόρμησης, επέκτασης, γενίκευσης. Κάθε εργαστήριο θα αναπτύσσεται σε ένα φύλλο Α4 με βάση τη ρουμπρίκα του Παραρτήματος (1 σελίδα ανά εργαστήριο = 7 σελίδες)

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ			
ΣΧΟΛΕΙΟ		ΤΜΗΜΑ.....	ΣΧΟΛ. ΕΤΟΣ:
Θεματική	2. Φροντίζω το περιβάλλον	Υποθεματική	Παγκόσμια και τοπική πολιτιστική κληρονομιά: Ζωοφιλία, δικαιώματα ζώων και αειφορία
ΒΑΘΜΙΔΑ/ΤΑΞΕΙΣ (πού προτείνονται)	Α' & Β' Δημοτικού		
Τίτλος	Με τα ζώα έτσι κι αλλιώς		
Δεξιότητες στόχευσης του εργαστηρίου	δεξιότητες του 21 ^{ου} αιώνα (4cs)		
Σύνδεση με τη Βασική Θεματική	Παγκόσμια και τοπική πολιτιστική κληρονομιά: Ζωοφιλία, δικαιώματα ζώων και αειφορία		

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο/τίτλος	Δραστηριότητες (ενδεικτικές)
<p>Οι μαθητές να:</p> <ul style="list-style-type: none"> • δεσμεύονται στη διερεύνηση θεμάτων που αφορούν τα ζώα, • διατυπώνουν προσδοκίες και ερωτήματα που θα ήθελαν να απαντήσουν μέσω του εργαστηρίου για τα ζώα, • περιγράψουν κατοικίδια ζώα που έχουν στο σπίτι τους ή στο σπίτι της γιαγιάς και του παππού, • αναγνωρίζουν τη συναισθηματική σχέση ανθρώπων και ζώων, • αξιολογούν και • αναστοχάζονται πάνω στη δουλειά τους. 	<p>Οι άνθρωποι και τα ζώα</p> <p>(3 ώρες)</p>	<p>Οι μαθητές/τριες μπαίνουν στην τάξη ενώ ακούγεται τραγούδι για ένα ζώο και όλοι κάνουν ό,τι κάνει ο/η εκπαιδευτικός που δραματοποιεί το τραγούδι. Σταδιακά τον ρόλο του εμπυχωτή μπορεί να πάρει κάποιο άλλο παιδί, ενώ όλα τα υπόλοιπα κάνουν ό,τι κάνει αυτό μέχρι να ολοκληρωθεί το τραγούδι.</p> <p>Σε κύκλο κάθε μαθητής/τρια που πιάνει ένα μικρό πλαστικό ζώακι αναφέρει ένα (αγαπημένο του) ζώο.</p> <p>Σε απλά κινητικά παιχνίδια οι μαθητές μιμούνται κινήσεις και χαρακτηριστικά (αγαπημένων) ζώων, γίνονται ελέφαντες που περπατούν αργά, γύπες με φτερά και γαμψά νύχια, φίδια που σέρνονται στη γη. Κάθε μαθητής/τρια μιμείται ένα ζώο και οι υπόλοιποι πρέπει να καταλάβουν ποιο ζώο μιμείται ο/η συμμαθητής/τριά τους.</p> <p>Σε κύκλο οι μαθητές/τριες με καταιγισμό ιδεών αναφέρουν όσα θα περίμεναν και θα ήθελαν να μάθουν σχετικά με τα ζώα, πιθανόν και με τη μορφή ερωτημάτων.</p> <p>Ο/η εκπαιδευτικός έχει ζητήσει από τα παιδιά να του/της στείλουν διαδικτυακά ή να φέρουν οι μαθητές/τριες φωτογραφικό υλικό που έχουν οι ίδιοι/ίδιες δημιουργήσει με κατοικίδια ζώα στο σπίτι τους ή/και στο σπίτι του παππού και της γιαγιάς. Με αφορμή τις φωτογραφίες οι μαθητές/τριες περιγράφουν τα κατοικίδια τους, ανάγκες και συνήθειές τους. Αναστοχάζονται πάνω στη σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στους ανθρώπους και τα ζώα εστιάζοντας σε συναισθήματα.</p> <p>Σε κύκλο οι μαθητές/τριες σχολιάζουν πώς τους φάνηκε το 1^ο εργαστήριο και ποια ήταν οι πιο διασκεδαστικές στιγμές και τι καινούριο έμαθαν. Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στους μαθητές/τριες για το «ημερολόγιο» του προγράμματος και ξεκινούν τη δημιουργία του (λεπτομέρειες στην ενότητα «Αξιολόγηση Εργαστηρίου»).</p>

Οι μαθητές να:

- παρατηρούν ζώα και συμπεριφορές ανθρώπων,
- καταγράφουν ζώα, ανάγκες και συνήθειές τους,
- αξιολογούν και
- αναστοχάζονται πάνω στη δουλειά τους.

Ζώα στο σχολείο και στη γειτονιά

(3 ώρες)

Οι μαθητές/τριες περιηγούνται στους εξωτερικούς κυρίως χώρους του σχολείου αρχικά. Παρατηρούν και καταγράφουν, για παράδειγμα, με φωτογραφική μηχανή, με σκίτσα ή ζωγραφιές, τα πουλιά, τα έντομα, τα μυρμήγκια, τα ζουζούνια στον κήπο ή στα παρτέρια του σχολείου.

Παρατηρούν και καταγράφουν με φωτογραφικές μηχανές, με σκίτσα, ζωγραφιές ή λέξεις μέσα από το σχολείο τα ζώα που κυκλοφορούν στον περιβάλλοντα χώρο έξω από αυτόν. Περιγράφουν προφορικά συμπεριφορές των ζώων, όπως τα περισσότερα που τρώνε σπόρους, οι γάτες που αναζητούν τροφή στα σκουπίδια. Ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να καταγράφει ηχητικά (π.χ. με voice recorder) τα λόγια των μαθητών/τριών.

Κάνουν μια βόλτα στη γειτονιά. Παρατηρούν και καταγράφουν με φωτογραφικές μηχανές ή/και με σκίτσα ή λέξεις σε μπλοκάκια ζώα, ανάγκες και συνήθειές τους, συμπεριφορές ανθρώπων. Στην τάξη πια συγκεντρώνουν τα δεδομένα και ιδανικά δημιουργούν ταμπλό με φωτογραφίες, ευρήματα και συμπεράσματα ως προς τα χαρακτηριστικά των ζώων που συνάντησαν, τις φωλιές τους, τις συνήθειές τους. Ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να απομαγνητοφωνήσει μέρος από τα λόγια των μαθητών/τριών και να αναρτηθούν και αυτά στο ταμπλό έτσι ώστε να είναι πιο πλούσια και κατανοητή η αποτύπωση της έρευνας πεδίου σε οποιονδήποτε επισκέπτη στην τάξη. Θα μπορούσε μέρος όσων αποτυπωθούν στο ταμπλό να αποτελέσει το ξεκίνημα για τη δημιουργία ενός ταμπλό σε κεντρικό σημείο του σχολείου που θα εμπλουτιστεί αργότερα και με άλλες δημιουργίες μαθητών με στόχο την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της ευρύτερης σχολικής κοινότητας. Στο τέλος κάθε εργαστηρίου οι μαθητές/τριες συμπληρώνουν το «ημερολόγιο» του προγράμματος.

Οι μαθητές να:

- ταξινομούν ζώα σε μεγάλες κατηγορίες,
- εντοπίζουν κριτήρια με βάση τα οποία δημιουργούνται ταξινομήσεις με βάση τον τόπο όπου ζουν (θάλασσα, δάσος, κήπος, αγρόκτημα, σπίτι...),
- συνεργάζονται,
- λαμβάνουν από κοινού αποφάσεις σε ομάδες,
- υποστηρίζουν τις θέσεις τους
- ταξινομούν σε δύο κατηγορίες ζώα που γεννούν μικρά (θηλαστικά) και ζώα που γεννούν αυγά (ωοτόκα).

Ταξινομίες ζώων

(3 ώρες)

Οι μαθητές/τριες, ανάλογα και με την εμπειρία τους, χωρίζονται σε ομάδες. Θεσπίζονται οι κανόνες λειτουργίας των ομάδων, όπως ο τρόπος λήψης αποφάσεων, καθώς και οι κανόνες συλλειτουργίας των ομάδων μέσα στην τάξη, όπως ότι είναι σημαντικό να συνεργαζόμαστε μιλώντας χαμηλόφωνα ώστε να μην ενοχλούμε τις υπόλοιπες ομάδες.

Μεγάλα κανσόν σε διαφορετικά χρώματα απλώνονται στην τάξη. Σε κάθε κανσόν υπάρχει γραμμένος ο τίτλος μιας κατηγορίας ζώων μαζί με μια χαρακτηριστική εικόνα. Μπορεί να είναι ζώα της θάλασσας, ζώα της στεριάς, ζώα που πετούν... Ο/η εκπαιδευτικός σχολιάζει και δίνει οδηγίες. Στις τριάδες τους οι μαθητές/τριες παίρνουν ένα πακέτο με κάρτες/εικόνες ζώων και τις ταξινομούν σε κατηγορίες αφήνοντας τις εικόνες στο κανσόν που ταιριάζει. Αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία οι ομάδες αιτιολογούν, γιατί άφησαν τις εικόνες τους στο κάθε κανσόν και αναστοχάζονται στην ολομέλεια της τάξης σχετικά με τα κριτήρια, με τα οποία αποφάσισαν και αν χρειάζεται να αναπροσαρμόσουν την επιλογή τους. Επιπλέον, αναστοχάζονται και σχολιάζουν τον τρόπο που δούλεψε κάθε ομάδα, εντοπίζουν στοιχεία που λειτούργησαν πολύ καλά και άλλα που θα μπορούσαν να τα βελτιώσουν. Πάντα μπορούν να εκφράζουν πώς ένιωσαν στη συνεργασία τους.

Οι μαθητές/τριες συζητούν για τη διάκριση θηλαστικών και ωοτόκων ζώων. Με εικόνες δημιουργούν μια νέα ταξινόμια. Στη συνέχεια καλούνται να δημιουργήσουν σύντομους αυτοσχεδιασμούς, υιοθετώντας ρόλους όπως της μαμάς κατσίκας, της μαμάς γουρουνίτσας, μέσα από τους οποίους οι μαμάδες γνωστών παραμυθιών συζητούν για τις περιπέτειες των παιδιών τους... Αντίστοιχα δημιουργούνται κι άλλοι αυτοσχεδιασμοί με πρωταγωνιστές τα τρία γουρουνάκια ή τα επτά κατσικάκια, τα οποία μιλούν για τις μαμάδες τους.

Οι μαθητές να:

- περιγράφουν τα εξωτερικά μέρη ενός ζώου: κεφάλι, σώμα, αυτιά, μύτη, ουρά...
- συνδέουν εξωτερικά μέρη των ζώων με τη χρησιμότητά τους και ιδιαίτερες ικανότητες όπως φτερά – πετάνε, βράγχια – επιβιώνουν στο νερό...

Τα εξωτερικά μέρη των ζώων και η χρησιμότητά τους

(3 ώρες)

Σε εικόνες ή ζωγραφιές ζώων οι μαθητές διακρίνουν τα μέρη του σώματος διαφορετικών ζώων όπως ο σκύλος, ο ελέφαντας, η χελώνα, η σαρδέλα... Κολλάνε τις εικόνες σε κανσόν. Κόβουν τις εικόνες χωρίζοντας τα μέρη του σώματος ζώων (κεφάλι, σώμα, αυτιά, μύτη, ουρά...). Με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού που γράφει λέξεις στον πίνακα, οι μαθητές/τριες πίσω από κάθε κομμάτι αντιγράφουν, όπως μπορούν, την ονομασία κάθε μέρους του σώματος του ζώου. Τοποθετούν τα μέρη του ζώου σε φακελάκια κι έτσι έχουν έτοιμα παζλ, τα οποία ανταλλάσσουν μεταξύ τους και τελικά μένουν στη βιβλιοθήκη της τάξης ή στη γωνιά με τα εκπαιδευτικά παιχνίδια. Όποτε κάποιος τελειώνει τη δουλειά του πριν τους άλλους, μπορεί να πάει στη γωνιά με τα εκπαιδευτικά παιχνίδια και να ασχοληθεί με τα παζλ των ζώων.

Επιπλέον μπορούν να παίξουν αντιστοιχίζοντας εικόνες, για παράδειγμα στο Image Pairing στην πλατφόρμα e-me, ή/και να αξιοποιηθούν ευχάριστα ψηφιακά παιχνίδια, όπως παζλ ή παιχνίδια αξιολόγησης, όχι τόσο με λέξεις όσο με οπτικό υλικό (προτείνονται ψηφιακά εργαλεία στην ενότητα Εκπαιδευτικό Υλικό/Συνδέσεις).

Με αφορμή τον μύθο του Αισώπου για την αλεπού και το λελέκι, που μπορεί να δραματοποιηθεί ή οι μαθητές/τριες ανά δύο να δημιουργήσουν μικρούς αυτοσχεδιασμούς με τους ήρωες του παραμυθιού, ξεκινά ένας προβληματισμός για τη χρησιμότητα κάποιων εξωτερικών μερών των ζώων.

Με αφορμή την προηγούμενη ταξινόμηση οι μαθητές/τριες συζητούν για τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ζώων που τους επιτρέπουν, για παράδειγμα, να ζουν στη θάλασσα ή στη στεριά, να πετούν ή να έχουν ιδιαίτερες ικανότητες. Αξιοποιούν αντιστοιχίσεις σε ψηφιακά εργαλεία.

Οι μαθητές να:

- διακρίνουν τη χρησιμότητα των φωλιών,
- σέβονται τις φωλιές των ζώων,
- κατασκευάζουν φωλιές για ζώα,
- εντοπίζουν ζώα υπό εξαφάνιση,
- αναφέρουν ζώα που δεν υπάρχουν πια και αιτίες εξαφάνισής τους,
- εντοπίζουν ανθρώπινες δραστηριότητες που θέτουν σε κίνδυνο την ύπαρξη κάποιων ζώων,
- προτείνουν λύσεις στο πρόβλημα.

Τα «σπίτια» των ζώων - Ζώα υπό εξαφάνιση

(3 ώρες)

Το εργαστήριο ξεκινά με το ερώτημα: Πού μένουν τα ζώα;
Οι μαθητές παρατηρούν φωλιές χελιδονιών, μυρμηγκιών στην αυλή του σχολείου ή σε μια βόλτα στη γειτονιά. Αναζητούν πληροφορίες στο διαδίκτυο με την καθοδήγηση του/της δασκάλου/ας.
Φτιάχνουν με διάφορα υλικά απλές μακέτες (με χαρτί, πλαστελίνη κ.λπ.) που αναπαριστούν φωλιές ζώων (σε δέντρα, σπηλιές, σπιτάκια σκύλων κ.λπ.).
Αναζητούν φωλιές άλλων ζώων στο διαδίκτυο ή σε φωτογραφίες. Δοκιμάζουν υλικά και κατασκευάζουν φωλιές για πουλιά και αποφασίζουν πού θα τις τοποθετήσουν.
Ο/η εκπαιδευτικός έχει ετοιμάσει κάρτες που στη μία τους πλευρά εμφανίζονται ζώα και στην πίσω πλευρά αναφέρεται αν πρόκειται για ζώα υπό εξαφάνιση και κάποιες πολύ βασικές πληροφορίες εικονογραφημένες. Οι μαθητές/τριες, σε ομάδες, καλούνται να βρουν τα ζώα υπό εξαφάνιση. Κάθε φορά που σηκώνουν μια κάρτα κάποιος μαθητής ή κάποια μαθήτρια ή ο/η εκπαιδευτικός διαβάζουν τις πληροφορίες στην πίσω πλευρά της κάρτας. Η ομάδα που θα μαζέψει τις περισσότερες κάρτες είναι η νικήτρια ομάδα.
Ακολουθεί συζήτηση για τις αιτίες εξαφάνισης ζώων. Οι μαθητές/τριες προτείνουν λύσεις για τη μείωση του φαινομένου, ίσως και κατά περίπτωση ζώου.
Μια ενδιαφέρουσα επιλογή είναι να προτείνει ο/η εκπαιδευτικός ένα ή περισσότερα βίντεο με ζώα τα οποία οι μαθητές/τριες μπορούν να δουν στο σπίτι, συμπληρώνοντας ίσως και κάποιο απλό φύλλο εργασίας σχεδιασμένο ακριβώς πάνω στο βίντεο, το οποίο θα τους έχει εξηγήσει λεπτομερώς από πριν πώς θα συμπληρώσουν. Επιστρέφοντας στην τάξη θα ακολουθήσουν κάποιες από τις δραστηριότητες που περιγράφονται παραπάνω (αντεστραμμένη τάξη).

Οι μαθητές να:

- ευαισθητοποιούνται γύρω από το θέμα της εγκατάλειψης ζώων,
- συμμετέχουν σε εθελοντικές δράσεις,
- εντοπίζουν περιπτώσεις κακοποίησης ζώων.

Τα αδέσποτα ζώα -
Ζώα σε
αιχμαλωσία -
Κακοποίηση ζώων

(3 ώρες)

Οι μικροί μαθητές με καταιγισμό ιδεών αναφέρουν δυσκολίες που αντιμετωπίζουν αδέσποτα ζώα. Προφορικά συνεχίζουν τη φράση «Αν ήμουν ένα αδέσποτο σκυλάκι στον δρόμο...».

Συζητούν, σχεδιάζουν και υλοποιούν δράσεις για την υποστήριξη των αδέσποτων ζώων της γειτονιάς του σχολείου. Περιγράφουν πώς πλησιάζει κάποιος ένα αδέσποτο ζώο στον δρόμο.

Οργανώνουν μικρές καμπάνιες ή/και φτιάχνουν φιλοζωικές ομάδες δράσης μέσα στο σχολείο όπου καλούν συμμαθητές και εκπαιδευτικούς άλλων τάξεων να συνδράμουν την προσπάθειά τους, να μαζεύουν το φαγητό που τους περισσεύει ή για οποιονδήποτε λόγο δε θέλουν να φάνε και να το προσφέρουν σε αδέσποτα ζώα της γειτονιάς. Επίσης, συμφωνούν να αφήνουν νερό για τα αδέσποτα σε συμφωνημένα σημεία.

Ο/η εκπαιδευτικός διαβάσει το βιβλίο του Χόρχε Μπουκάι (2011) «Ο αλυσοδεμένος ελέφαντας», Αθήνα: OPERA. Ιδανικά οι εικόνες του βιβλίου μπορούν να μεταφερθούν σε μια παρουσίαση (π.χ. σε PowerPoint) προκειμένου να παρακολουθούν καλύτερα οι μαθητές την αφήγηση και για να απολαύσουν την εξαιρετική εικονογράφηση του Γκούστι. Με αφορμή το βιβλίο ξεκινά συζήτηση για κακοποιημένα ζώα και οι μαθητές καλούνται να αναφέρουν τέτοιες περιπτώσεις. Ενδεικτικές περιπτώσεις που μπορούν να αναφερθούν είναι ζώα στο τσίρκο, σε ζωολογικούς κήπους, πειραματόζωα σε εργαστήρια, ζώα που χρησιμοποιούνται σε αγώνες όπως ταυρομαχίες ή στον ιππόδρομο, ζώα που τα σκοτώνουν για να πάρουν τα δόντια, το δέρμα τους... Οι μαθητές/τριες συζητούν πώς θα μπορούσαν να βοηθήσουν ένα ζώο που έχει τραυματιστεί ή διατρέχει για τον οποιονδήποτε λόγο κίνδυνο η ζωή του ή ένα ζώο που κακοποιείται.

<p>Οι μαθητές να:</p> <ul style="list-style-type: none"> • αποτιμούν την εμπειρία τους στο πλαίσιο του εργαστηρίου (θετικά – αδύναμα σημεία, οφέλη, δυσκολίες), • διατυπώνουν προσδοκίες για μελλοντικά εργαστήρια. 	<p>Διάχυση Αξιολόγηση / αναστοχασμός του εργαστηρίου των ζώων</p> <p>(3 ώρες)</p>	<p>Αξιοποιώντας το ημερολόγιο, αλλά και όποιο άλλο υλικό μπορεί να έχει παραχθεί σε προηγούμενα εργαστήρια οι μαθητές/τριες ετοιμάζουν σύντομες παρουσιάσεις όσων δούλεψαν στο πρόγραμμα.</p> <p>Επιπλέον, μπορεί να δημιουργηθεί ένα παραμύθι με ήρωες ζώα, να εικονογραφηθούν από τους μαθητές/τριες οι διάφορες σκηνές, ο/η εκπαιδευτικός να βοηθήσει γράφοντας κάτω από τις ζωγραφιές τα βασικά σημεία της ιστορίας. Το παραμύθι μπορεί να εξελιχθεί σε ψηφιακή αφήγηση ή σε μια σύντομη παράσταση, αν και αυτή η επιλογή είναι πιο χρονοβόρα. Το παραμύθι θα μπορούσε να αναρτηθεί σε κεντρικό ταμπλό του σχολείου ή αν ψηφιοποιηθεί να αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου. Προσκαλούνται συμμαθητές/τριες από άλλα τμήματα ή τάξεις του σχολείου, γονείς και φίλοι και τους παρουσιάζεται η δουλειά για τα ζώα. Οι μαθητές/τριες θα μπορούσαν να συμμετέχουν και σε ευρύτερες εκδηλώσεις του σχολείου όπου θα παρουσιαστεί η δουλειά των εργαστηρίων δεξιοτήτων όλων των μαθητών του σχολείου.</p> <p>Τέλος, οι μαθητές/τριες ζωγραφίζουν ή/και γράφουν τις καλύτερες στιγμές τους στο εργαστήριο για τα ζώα. Σε κύκλο ξαναβλέπουν το «ημερολόγιο» του προγράμματος. Αναστοχάζονται και πάνω στον τίτλο του προγράμματος. Για ποιον λόγο επιλέχθηκε ο τίτλος: «Με τα ζώα έτσι κι αλλιώς»; Συζητούν σημαντικές στιγμές, παρουσιάζουν τις ζωγραφιές τους, μιλούν για όσα τους άρεσαν, πράγματα που έμαθαν και πιθανές δυσκολίες που συνάντησαν. Αναστοχάζονται στην ολομέλεια για μελλοντικά εργαστήρια και διατυπώνουν προτάσεις.</p>
---	---	--

Εκπαιδευτικό Υλικό/ Συνδέσεις

Σύνδεση με το Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Μελέτης Περιβάλλοντος

Σύνδεση με εργαστήρια δεξιοτήτων φορέων όπως:

- Δες τη ζωή μέσα από τα μάτια ενός ακηδεμόνευτου σκύλου (ΑΜΚΕ Ζω.Ε.Σ.)
- Με τις χελώνες στη θάλασσα (ΑΡΧΕΛΩΝ)
- Ομάδα Δράσης Μαθητών για την Προστασία των Ζώων Συντροφιάς (ΔΙΚΤΥΟ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΗΣ)
- Ομάδα Δράσης Μαθητών για την Προστασία Όλων των Ζώων (ΔΙΚΤΥΟ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΗΣ)
- Το παράπονο των ζώων (QualityNet Foundation)
- Φιλοζωικά και Περιβαλλοντικά Εργαστήρια (ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΦΙΛΟΖΩΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ)
- Ευαισθητοποίηση για τη Φιλοζωία (ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ)
- Νοιάζομαι και Δρω (N&D) / Ίδρυμα Λαμπράκη και Μη Κερδοσκοπικό Σωματείο Δεσμός

Ενδεικτικά βίντεο

<https://www.youtube.com/watch?v=y41bXahQVLk> ⇨ ένα βίντεο σχετικά με την ασφάλεια στο διαδίκτυο για μικρά παιδιά

<https://www.youtube.com/watch?v=Yli9U1uvUJs> ⇨ τραγούδι «Το Ελεφαντάκι» του Γιώργου Χατζηπιερή -και εκτέλεση του Φοίβου Δεληβοριά από τη συλλογή τραγουδιών «Ο Τεμπέλης Δράκος»

<https://www.youtube.com/watch?v=IZHGM2Xhf1E> ⇨ Πιγκουίνοι – Ο μαγικός κόσμος των ζώων, καθώς και όλη η σειρά βίντεο της Disney με τίτλο «Ο μαγικός κόσμος των ζώων»

Ενδεικτικά ψηφιακά εργαλεία

<https://www.jigsawplanet.com/> - για έτοιμα παζλ ή για παζλ που μπορούν οι μαθητές/τριες με την υποστήριξη του εκπαιδευτικού να δημιουργήσουν

<https://kahoot.com/> - για παιχνίδια αξιολόγησης (πολλαπλών επιλογών, σωστό ή λάθος...)

<https://e-me.edu.gr/> - Image Pairing στην πλατφόρμα e-me για αντιστοιχίσεις με εικόνες

Ενδεικτικά λογοτεχνικά βιβλία

Μπουκάι, Χ. (2011). *Ο αλυσοδεμένος ελέφαντας*. Αθήνα: OPERA

Υπάρχουν πάρα πολλά λογοτεχνικά βιβλία με ήρωες ζώα και μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο του προγράμματος. Επίσης, είναι ενδιαφέρον, αν υπάρχει βιβλιοθήκη στο σχολείο, να δανείζονται ή να ανταλλάσσουν οι μαθητές/τριες την περίοδο εξέλιξης του προγράμματος λογοτεχνικά βιβλία με ήρωες ζώα.

Την περίοδο υλοποίησης του προγράμματος για τα ζώα θα μπορούσε να έρθει στην τάξη και η αντίστοιχη θεματικά βαλίτσα με Βιβλία σε Ρόδες για τα ζώα (<http://www.vivliaserodes.gr/themata/zoa/>).

Φορείς και άλλες συνεργασίες που θα εμπλουτίσουν το πρόγραμμά μας

Φιλοζωικές οργανώσεις, για παράδειγμα WWF (<https://www.wwf.gr/>), Αρκτούρος (<https://www.arcturos.gr/>), Αρχέλων (<https://www.archelon.gr/>), Mom (<https://el.mom.gr/>), Ελληνική Φιλοζωική Εταιρεία (<http://www.filozoiki.gr/arxikh>), ANIMA (<https://www.wild-anima.gr/>), Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία (<https://www.ornithologiki.gr/>), Greenpeace (<https://www.greenpeace.org/greece/>)

Κέντρα Περιβαλλοντικής Αγωγής

Υπεύθυνοι Περιβαλλοντικής Αγωγής στις Διευθύνσεις ΠΕ

Αξιολόγηση Εργαστηρίου - Συνολική αποτίμηση & αναστοχασμός πάνω στην υλοποίηση - Εκδηλώσεις διάχυσης

Τόσο ψηφιακά σε έναν ατομικό ή ομαδικό φάκελο στον υπολογιστή της τάξης, όσο και έντυπα σε ένα μεγάλο μεγέθους τετράδιο ή σε ένα μεγάλο μεγέθους μπλοκ, η τάξη, μετά από κουβέντα και συνεννόηση, καταγράφει με εικόνες, ζωγραφιές, λέξεις κλειδιά την εμπειρία της στο πλαίσιο του εργαστηρίου: δραστηριότητες, γνώσεις, εντυπώσεις, συναισθήματα... Δημιουργείται κατά κάποιον τρόπο ένα ομαδικό ημερολόγιο δράσης αποτελούμενο κυρίως από

εικόνες, φωτογραφίες και ζωγραφιές που έχουν κολληθεί μετά από συζήτηση και συμφωνία όλης της ομάδας/τάξης. Έτσι υπάρχει ως σημείο αναφοράς ένα δυναμικό εργαλείο αναστοχασμού και ταυτόχρονα διαμορφωτικής αξιολόγησης για όλους τους εμπλεκόμενους. Οι μαθητές/τριες ανατρέχουν σε αυτό όποτε το επιθυμούν ή το χρειάζονται. Ο/η εκπαιδευτικός αναπλαισιώνει, συνδέει και υποστηρίζει το εργαστήριο με αναφορές σε όσα έγιναν προκειμένου να υπάρχει διακριτή νοηματική συνοχή στις δράσεις. Οι μαθητές παρατηρούν, αναστοχάζονται, γεννιούνται ερωτήματα προς μελλοντική διερεύνηση.

Σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος ο/η εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τους μαθητές/τριες με σχόλια μεταγνώστικού χαρακτήρα, εξηγεί και υποδεικνύει με το παράδειγμά του τον τρόπο παροχής ανατροφοδότησης προς τις ομάδες των μαθητών/τριών με στόχο πάντα τη διαμόρφωση μιας κουλτούρας διαρκούς βελτίωσης στην τάξη. Για παράδειγμα, είναι πολύ σημαντικό οι μαθητές/τριες να ξεκινούν την ανατροφοδότησή τους είτε για τη δουλειά της ίδιας τους της ομάδας είτε για τη δουλειά άλλων με θετικά σχόλια εντοπίζοντας δυνατά στοιχεία και στη συνέχεια στοιχεία που θα μπορούσαν να βελτιωθούν.

Σημειώσεις:

Όλα τα παραπάνω αλλά και όσα ακολουθούν δεν έχουν παρά ενδεικτικό χαρακτήρα. Είναι πολύ σημαντικό σε κάθε εφαρμογή του προγράμματος να γίνονται οι απαραίτητες προσαρμογές με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά όλων των εμπλεκόμενων, των ομάδων / τάξεων, των εκπαιδευτικών, της ευρύτερης σχολικής κοινότητας και τις ιδιαίτερες ανάγκες τους.

Υποδειγματικό Υλικό- Δειγματικά Φύλλα εργασίας

Ενδεικτικό φύλλο εργασίας υποστηρικτικό του βίντεο για τους πιγκουίνους που προτείνεται. (Οι εικόνες που χρησιμοποιούνται είναι διαθέσιμες στο <https://creazilla.com/>)

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΦΡΟΝΤΙΖΩ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
3. Παγκόσμια και τοπική πολιτιστική κληρονομιά

Τα ζώα έτσι κι αλλιώς

Πάτα στον σύνδεσμο <https://www.youtube.com/watch?v=IZHGm2Xhf1E>

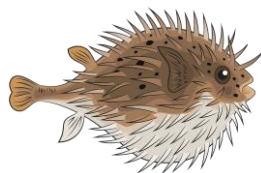

Δες το βίντεο.

Βάλε ένα ✓ στο ζωάκι για το οποίο μιλάει το βίντεο:

Οι μαμάδες πιγκουίνοι γεννούν αβγά ή μικρά πιγκουινάκια; Βάλε ένα ✓

Πού ζουν οι πιγκουίνοι; Βάλε ένα ✓

Σου άρεσε το βίντεο; Βάλε ένα ✓ όπου θες...

Ενδεικτικές δραστηριότητες για την περιγραφική αξιολόγηση

Ευκαιρίες αξιολόγησης προσφέρονται σε διάφορα σημεία υλοποίησης του προγράμματος για ζώα προκειμένου να προσφερθούν ευκαιρίες αναστοχασμού επί της διαδικασίας αλλά και βελτίωσης σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο. Από τον/την εκπαιδευτικό σε διαδικασίες ομαδικής εργασίας, ενδεικτικά, μπορούν να αξιολογηθούν τα εξής:

- η συμμετοχή των μαθητών/τριών στις δραστηριότητες,
- η συνεργασία τους με άλλους συμμαθητές/τριες,
- η συνεισφορά στην ομάδα με ιδέες και πρωτοβουλίες, απόψεις και επιχειρήματα,
- η αξιοποίηση της ανατροφοδότησης από συμμαθητές/τριες ή/και τον/την εκπαιδευτικό.

Περιγραφή ενδεικτικών δραστηριοτήτων για το portfolio μαθητή/-τριας

Στο (e-)portfolio των μαθητών μπορούν να ενσωματωθούν δημιουργίες τους στο πλαίσιο των εργαστηρίων δραστηριοτήτων για τα ζώα, καθώς και κάθε παραγόμενο που αξιοποιήθηκε στο πλαίσιο διάχυσης του προγράμματος, όπως παραμύθια, φωτογραφικό υλικό, ζωγραφιές, κολλάζ είτε αυτά δημιουργήθηκαν ατομικά είτε ομαδικά. Επιπλέον, μπορούν να συμπεριλαμβάνονται ψηφιακές ή έντυπες δημιουργίες όπως παζλ. Τέλος, ένα πολύ σημαντικό εργαλείο αναστοχασμού αλλά και διαμορφωτικής αξιολόγησης είναι το «ημερολόγιο» του προγράμματος τόσο για τους/τις μαθητές/τριες όσο και για τον/την εκπαιδευτικό. Το «ημερολόγιο» θα μπορούσε είτε σε φυσική μορφή είτε φωτογραφημένο να αποτελεί μέρος του portfolio των μαθητών/τριών.

Βίντεο (ένα πρωτότυπο βίντεο επίδειξης υποδειγματικής διδασκαλίας ή επιμορφωτικής παρουσίασης του εργαστηρίου)

Μικρά βιντεάκια με δραστηριότητες των εργαστηρίων δεξιοτήτων για τα ζώα.

Ερωτήσεις αυτοαξιολόγησης του προγράμματος

1 . Στο πρώτο εργαστήριο οι μαθητές/τριες αξιοποιούν τη θεατρική φόρμα και εμπλέκονται σε: (Επιλέξτε τη σωστή απάντηση)

- κινητικά παιχνίδια με διάφορα αντικείμενα της τάξης
- κινητικά παιχνίδια όπου μιμούνται κινήσεις και χαρακτηριστικά ζώων
- μουσικά ρυθμικά παιχνίδια που θα διασφαλίζουν την εμπλοκή τους στο εργαστήριο
- μουσικά παιχνίδια που παραπέμπουν σε περιοχές που ζουν συγκεκριμένα ζώα
- μουσικά παιχνίδια που συνδέονται με καθημερινές συνήθειες των παιδιών

2. Στο πρώτο εργαστήριο οι μαθητές/τριες φέρνουν στο σχολείο: (Επιλέξτε τη σωστή απάντηση)

- φωτογραφίες ζώων από διάφορες περιοχές της Γης
- φωτογραφίες άγριων ζώων της Ελλάδας
- φωτογραφίες δικών τους κατοικίδιων ζώων
- ζωγραφιές ζώων που ζουν στο αγρόκτημα, στο δάσος ή στη θάλασσα
- ζωγραφιές ζώων που αγαπούν

3. Στο δεύτερο εργαστήριο οι μαθητές/τριες καταγράφουν ζώα κα συμπεριφορές ανθρώπων απέναντί τους: (Επιλέξτε τη σωστή απάντηση)

- σε ποτάμια, λίμνες και θάλασσες
- σε πάρκα, άλση και δάση
- σε όλον τον πλανήτη
- σε ζωολογικούς κήπους και στο τσίρκο
- στον χώρο του σχολείου, γύρω από αυτόν και στη γειτονιά

4. Στο τρίτο εργαστήριο οι μαθητές/τριες προτείνεται να δημιουργούν ταξινομήσεις με: (Επιλέξτε τη σωστή απάντηση)

- ζώα της θάλασσας, της στεριάς, ζώα που πετούν
- ζώα θηλαστικά ή ωτόκα
- ζώα μυθικά ή πραγματικά
- ζώα σε παραμύθια, σε τραγούδια, σε ποιήματα
- όλα τα παραπάνω
- τα δύο πρώτα
- τα δύο τελευταία

5. Στο πέμπτο εργαστήριο οι μαθητές/τριες δημιουργούν τα δικά τους παζλ ζώων και αντιστοιχίσεις ζώων προκειμένου να: (Επιλέξτε τη σωστή απάντηση)

- κατανοούν ότι κάθε ζώο είναι μοναδικό
- χαλαρώνουν και να περνούν ευχάριστα
- συζητούν για τα ζώα και την ιδιαίτερη αξία τους
- αναγνωρίζουν τα εξωτερικά μέρη των ζώων
- όλα τα παραπάνω

6. Στο έκτο εργαστήριο οι μαθητές/τριες προβληματίζονται για ζώα που δεν υπάρχουν πια και ζώα υπό εξαφάνιση, οπότε: (Επιλέξτε τη σωστή απάντηση)

- παρακολουθούν ένα βίντεο στην τάξη και συμπληρώνουν ένα φύλλο εργασίας
- παρακολουθούν ένα βίντεο στο σπίτι και συμπληρώνουν ένα φύλλο εργασίας
- παρακολουθούν το τσίσιμα ζώων σε έναν ζωολογικό κήπο και συμπληρώνουν ένα φύλλο εργασίας
- παρακολουθούν ένα ντοκιμαντέρ στην τάξη και συζητούν
- παρακολουθούν μία θεατρική παράσταση

7. Στο έκτο εργαστήριο, προκειμένου να ευαισθητοποιηθούν οι μαθητές/τριες σε θέματα που αφορούν την παραμέληση και την κακοποίηση ζώων, αξιοποιούνται:

(Επιλέξτε τη σωστή απάντηση)

- ο δημιουργικός προφορικός λόγος και η λογοτεχνία
- το θέατρο και ο κινηματογράφος
- η μουσική και ο χορός
- οι εικαστικές τέχνες και η μαγειρική
- όλα τα παραπάνω

8. Δραστηριότητες διάχυσης του προγράμματος που προτείνονται στο εβδομο εργαστήριο δεξιοτήτων αφορούν: (Επιλέξτε τη σωστή απάντηση)

- παρουσιάσεις
- παραμύθια εικονογραφημένα από τους/τις μαθητές/τριες, πιθανόν μετασχηματισμένα σε ψηφιακές αφηγήσεις
- παραστάσεις
- δημιουργίες μαθητών/τριών σε κεντρικό ταμπλό του σχολείου
- όλα τα παραπάνω

9. Σε όλη τη διάρκεια των εργαστηρίων δεξιοτήτων για τα ζώα αξιοποιείται ως ένα είδος αναστοχασμού και αξιολόγησης της δράσης ένα ημερολόγιο (ένα μεγάλο μπλοκ ή τετράδιο) με: (Επιλέξτε τη σωστή απάντηση)

- φωτογραφίες
- εικόνες
- ζωγραφιές / σκίτσα
- λέξεις κλειδιά
- όλα τα παραπάνω

